

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П.Могили
Іщенко Н.М.

«31» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Розробник	Шульга А.А.
Завідувач кафедри розробника	Євтушенко О.Н.
Завідувач кафедри спеціальності	Євтушенко О.Н.
Гарант освітньої програми	Андріяш В.І.
Директор ІДУ	Ємельянов В.М.
Начальник НМВ	Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни			
Найменування дисципліни	Децентралізація як інструмент публічного управління			
Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»			
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»			
Спеціалізація (якщо є)				
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування			
Рівень вищої освіти	Бакалавр			
Статус дисципліни	Нормативна			
Курс навчання	2, 3			
Навчальний рік	2020-2021 н. р.			
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма		
	4 семестр (II курс)	5 семестр (II курс)	6 семестр (II курс)	7 семестр (III курс)
	2020-2021 н. р.	2020-2021 н. р.		2021-2022 н. р.
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів / 180 годин	6 кредитів / 180 годин		
		1,5 кредити / 45 годин	3 кредити / 90 годин	1,5 кредити / 45 годин
Структура курсу:				
– лекції	36 годин	4 години	4 години	2 години
– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	36 годин	2 години	6 годин	4 години
– годин самостійної роботи студентів	108 годин	39 годин	80 годин	39 годин
Відсоток аудиторного навантаження	40%	13%	11%	13%
Мова викладання	українська			
Форма проміжного контролю (якщо є)	—			
Форма підсумкового контролю	залік			

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: сформувати у студентів сучасні знання щодо децентралізації як інструменту публічного управління, правового регулювання децентралізаційних змін в країні; дослідити процес децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування як фактору перетворення територіальної громади на стратегічного суб'єкта в управлінні місцевим розвитком; навчитись розв'язувати складні проблеми децентралізації влади в Україні; набуті практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, правових принципів, методів, технологій та процедур побудови спроможних територіальних громад в Україні; оволодіти достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для розуміння й забезпечення балансу взаємин між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Завдання:

- визначити концептуальні засади децентралізації публічної влади в Україні;
- дослідити існуючі проблеми розвитку місцевого самоврядування;
- засвоїти основні правові аспекти децентралізації публічної влади в Україні;
- ознайомити студентів із теоретичними і практичними засадами реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні;
- окреслити конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад;
- дослідити об'єднані територіальні громади як складову частину децентралізації та окреслити процес їх формування;
- охарактеризувати територіальну основу та систему місцевого самоврядування спроможних територіальних громад України;
- проаналізувати ресурсну базу спроможних об'єднаних територіальних громад та визначити сучасні технології управління нею;
- узагальнити світовий досвід децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних та семінарських занять. Також велике значення у процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- сутність децентралізації як інструменту публічного управління;
- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління;
- зміст правового регулювання здійснення децентралізації публічної влади;
- формування і функціонування органів місцевого самоврядування;
- міжнародно-правові стандарти децентралізації влади;
- сучасні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад;
- процес формування об'єднаних територіальних громад України;
- існуючу територіальну основу та систему місцевого самоврядування спроможних територіальних громад України;
- ресурсну базу спроможних об'єднаних територіальних громад та сучасні технології управління нею;
- світовий досвід децентралізації влади і реформування місцевого самоврядування;

має вміти:

- застосовувати поняттєво-категоріальний апарат науки публічного управління;
- вміти пояснювати ключову ідею децентралізаційних перетворень в Україні;
- орієнтуватися у правових засадах здійснення децентралізаційних змін в Україні;
- виділяти складові принципу субсидіарності як першооснови проведення

децентралізації в Україні;

- висловлювати, обґрунтовувати і відстоювати власну думку щодо аналізу сучасного стану реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади;
- формувати ефективні способи вирішення існуючих проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні
- використовувати професійно-профільні знання щодо організації структури та діяльності органів місцевого самоврядування як учасників публічно-правових відносин;
- застосовувати у практичній (професійній) діяльності нормативно-правові акти у сфері реформування місцевого самоврядування для вирішення певних завдань;
- керуючись нормами чинного законодавства організувати процес щодо посилення децентралізації в країні;
- використовувати іноземний досвід при удосконаленні правового регулювання й практичного наповнення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Шифр	Загальні компетентності
ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 04	Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

Шифр	Спеціальні (професійні) компетентності
СК 08	Вміння розробляти та реалізовувати заходи щодо впровадження оптимальних форм і методів діяльності органів публічного адміністрування, враховуючи механізми розвитку громадянського суспільства.

Шифр	Програмні результати навчання
РН 24	Застосовувати інструментарій оцінювання ресурсного забезпечення ризиків та ефективно заходів щодо впровадження оптимальних форм і методів діяльності органів публічного адміністрування, здійснювати техніко-економічне обґрунтування інноваційних проектів.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Загальні аспекти децентралізації як інструменту публічного управління	2	2	6
2	Теоретичні і правові основи децентралізації публічної влади	2	2	6
3	Взаємодія місцевого самоврядування і державної влади в Україні як двох важливих компонентів публічного управління	2	2	4
4	Територіальна громада	2	2	4
5	Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад	2	2	4
6	Суб'єкти державної політики побудови спроможних територіальних громад	2	2	4
7	Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації	2	2	6
8	Формування об'єднаних територіальних громад Миколаївщини: сучасний стан та перспективи	2	2	6
9	Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства	2	2	6
10	Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства	2	2	6
11	Територіальна основа місцевого самоврядування в умовах реформування	2	2	6
12	Система місцевого самоврядування спроможних територіальних громад в Україні	2	2	6
13	Інститут префектури	2	2	6
14	Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад	2	2	8
15	Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних територіальних громад	2	2	8
16	Податкові надходження, як один із найважливіших інститутів у системі місцевих фінансів	2	2	8
17	Сучасні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад	2	2	6
18	Зарубіжний досвід здійснення децентралізації публічної влади	2	2	8
Всього за курсом		36	36	108

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Загально-правові аспекти децентралізації як інструменту публічного управління	2	2	25
2	Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації	2	2	35
3	Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства	2	2	30
4	Територіальна основа та система місцевого самоврядування в умовах реформування	2	4	30
5	Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад та сучасні технології управління нею	2	2	38
Всього за курсом		10	12	158

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій (денна форма)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загальні аспекти децентралізації як інструменту публічного управління 1. Сутність поняття «децентралізація» 2. Переваги та недоліки децентралізації 3. Публічна влада, місцеве самоврядування та територіальна громада у категоріальному апараті науки публічного управління 4. Проблеми розвитку місцевого самоврядування: правові, організаційні, економічні, фінансові, кадрові
2	Тема 2. Теоретичні і правові основи децентралізації публічної влади 1. Мета, завдання та умови проведення реформи децентралізації влади в Україні 2. Типи та форми здійснення децентралізації 3. Принцип субсидіарності як першооснова проведення децентралізації в Україні 4. Сучасний стан законодавчого забезпечення процесу децентралізації
3	Тема 3. Взаємодія місцевого самоврядування і державної влади в Україні як двох важливих компонентів публічного управління 1. Взаємозв'язок та взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади 2. Повноваження органів державної влади у сфері місцевого самоврядування 3. Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади в Україні
4	Тема 4. Територіальна громада 1. Сутність понять «територіальна громада» та «спроможна територіальна громада» 2. Критерії самодостатності спроможних територіальних громад та їх правосуб'єктність 3. Види територіальних громад 4. Основні функції та повноваження територіальної громади
5	Тема 5. Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад 1. Поняття та сутність державної політики побудови спроможних територіальних громад 2. Принципи та завдання державної політики побудови спроможних територіальних громад 3. Механізми державної політики побудови спроможних територіальних та чинники її розвитку
6	Тема 6. Суб'єкти державної політики побудови спроможних територіальних громад 1. Верховна Рада України та Президент України 2. Кабінет Міністрів України 3. Міністерство розвитку громад та територій України 4. Судові органи влади
7	Тема 7. Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації 1. Нормативно-правове забезпечення процесу об'єднання територіальних громад в Україні 2. Формування об'єднаних територіальних громад України

8	Тема 8. Формування об'єднаних територіальних громад Миколаївщини: сучасний стан та перспективи 1. Перспективний план формування територій громад Миколаївської області 2. Новостворені об'єднанні територіальні громади Миколаївської області за 2015–2020 рр.
9	Тема 9. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства 1. Поняття та сутність місцевих виборів 2. Принципи місцевих виборів 3. Види місцевих виборів
10	Тема 10. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства (Ч. 2) 1. Загальні аспекти організації та проведення місцевих виборів 2. Переваги та недоліки проведення останніх місцевих виборів в Україні відповідно до новітнього виборчого законодавства
11	Тема 11. Територіальна основа місцевого самоврядування в умовах реформування 1. Науково-теоретичні підходи до формування адміністративно-територіального поділу України в умовах реформування 2. Адміністративно-територіальний поділ України відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади 3. Модифікація районів областей України
12	Тема 12. Система місцевого самоврядування спроможних територіальних громад в Україні 1. Місцеві ради спроможних територіальних громад 2. Міський голова 3. Виконавчі органи місцевих рад 4. Інститут старостату
13	Тема 13. Інститут префектури 1. Префекти в системі органів виконавчої влади 2. Напрями та принципи діяльності префектів 3. Порядок призначення і звільнення префекта 4. Повноваження префекта
14	Тема 14. Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад 1. Земельні ресурси 2. Нормативні ресурси 3. Інфраструктурні ресурси 4. Людські ресурси 5. Інвестиційні ресурси
15	Тема 15. Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних територіальних громад 1. Сутність поняття «самостійність місцевих фінансів» 2. Дохідна база місцевих бюджетів 3. Трансферти як один із ключових елементів забезпеченні фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад
16	Тема 16. Податкові надходження, як один із найважливіших інститутів у системі місцевих фінансів 1. Місцеві податки 2. Місцеві збори 3. Загальнодержавні податки як одне із вагомих джерел наповнення місцевих

	бюджетів
17	Тема 17. Сучасні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад 1. Сутність технології управління ресурсною базою об'єднаних територіальних громад 2. Види технологій управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад (інформаційні, інноваційні та маркетингові)
18	Тема 18. Зарубіжний досвід здійснення децентралізації публічної влади 1. Польща 2. Франція 3. Країни Східної Європи 4. Канада

4.1.1. План лекцій (заочна форма)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загально-правові аспекти децентралізації як інструменту публічного управління 1. Проблеми розвитку місцевого самоврядування: правові, організаційні, економічні, фінансові, кадрові 2. Сутність децентралізації, її переваги та недоліки 3. Мета, завдання та умови проведення реформи децентралізації влади в Україні 4. Сучасний стан законодавчого забезпечення процесу децентралізації 5. Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад
2	Тема 2. Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації 1. Сутність понять «територіальна громада», «спроможна територіальна громада» 2. Критерії самодостатності спроможних територіальних громад та їх правосуб'єктність 3. Основні функції та повноваження об'єднаної територіальної громади 4. Процес формування об'єднаних територіальних громад в Україні
3	Тема 3. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства 1. Поняття та принципи місцевих виборів 2. Види місцевих виборів 3. Загальні аспекти організації та проведення місцевих виборів
4	Тема 4. Територіальна основа та система місцевого самоврядування в умовах реформування 1. Науково-теоретичні підходи до формування адміністративно-територіального поділу України в умовах реформування 2. Модифікація районів областей України 3. Місцеві ради спроможних територіальних громад та їх виконавчі органи 4. Інститут старостату
5	Тема 5. Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад та сучасні технології управління нею 1. Різномісцевість ресурсної бази спроможних об'єднаних територіальних громад 2. Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних громад 3. Сучасні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, підгрупових) занять (денна форма)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загальні аспекти децентралізації як інструменту публічного управління 1. Сутність поняття «децентралізація» 2. Переваги та недоліки децентралізації 3. Сутність понять «влада», «публічна влада», «управління» та «публічне управління» 4. Місцеве самоврядування та територіальна громада у категоріальному апараті науки публічного управління 5. Правові й організаційні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні 6. Економічні, кадрові та інфраструктурні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні
2	Тема 2. Теоретичні і правові основи децентралізації публічної влади 1. Мета, завдання та умови проведення реформи децентралізації влади в Україні 2. Умови та етапи проведення реформи децентралізації влади в Україні 3. Типи та форми здійснення децентралізації 4. Принцип субсидіарності як першооснова проведення децентралізації в Україні 5. Сучасний стан законодавчого забезпечення процесу децентралізації
3	Тема 3. Взаємодія місцевого самоврядування і державної влади в Україні як двох важливих компонентів публічного управління 1. Взаємозв'язок та взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади 2. Повноваження органів державної влади у сфері місцевого самоврядування 3. Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади в Україні
4	Тема 4. Територіальна громада 1. Сутність понять «територіальна громада» «спроможна територіальна громада» 2. Критерії самодостатності спроможних територіальних громад 3. Правосуб'єктність спроможних територіальних громад 4. Види територіальних громад 5. Основні функції та повноваження територіальної громади
5	Тема 5. Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад 1. Поняття та сутність державної політики побудови спроможних територіальних громад 2. Принципи державної політики побудови спроможних територіальних громад 3. Завдання державної політики побудови спроможних територіальних громад 4. Механізми державної політики побудови спроможних територіальних громад 5. Чинники та фактори, що впливають на формування, розвиток та реалізацію державної політики побудови спроможних територіальних громад
6	Тема 6. Суб'єкти державної політики побудови спроможних територіальних громад 1. Верховна Рада України та Президент України 2. Кабінет Міністрів України 3. Міністерство розвитку громад та територій України 4. Місцеві державні адміністрації 5. Судові органи влади

7	Тема 7. Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації (семінар) 1. Нормативно-правове забезпечення процесу об'єднання територіальних громад в Україні 2. Формування об'єднаних територіальних громад України
8	Тема 8. Формування об'єднаних територіальних громад Миколаївщини: сучасний стан та перспективи 1. Перспективний план формування територій громад Миколаївської області 2. Новостворені об'єднанні територіальні громади Миколаївської області за 2015–2020 рр.
9	Тема 9. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства (Ч. 1) 1. Поняття та сутність місцевих виборів 2. Принципи місцевих виборів 3. Види місцевих виборів
10	Тема 10. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства (Ч. 2) 1. Загальні аспекти організації та проведення місцевих виборів 2. Передвиборна агітація як один із ефективних механізмів впливу на суспільну свідомість 3. Переваги та недоліки проведення останніх місцевих виборів в Україні відповідно до новітнього виборчого законодавства
11	Тема 11. Територіальна основа місцевого самоврядування в умовах реформування 1. Науково-теоретичні підходи до формування адміністративно-територіального поділу України в умовах реформування 2. Адміністративно-територіальний поділ України відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади 3. Модифікація районів областей України
12	Тема 12. Система місцевого самоврядування спроможних територіальних громад в Україні 1. Місцеві ради спроможних територіальних громад 2. Міський голова 3. Виконавчі органи місцевих рад 4. Інститут старостату
13	Тема 13. Інститут префектури (лекція) 1. Префекти в системі органів виконавчої влади 2. Напрями та принципи діяльності префектів 3. Порядок призначення і звільнення префекта 4. Повноваження префекта
14	Тема 14. Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад 1. Земельні ресурси 2. Нормативні ресурси 3. Інфраструктурні ресурси 4. Людські ресурси 5. Інвестиційні ресурси
15	Тема 15. Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних територіальних громад 1. Сутність поняття «самостійність місцевих фінансів» 2. Дохідна база місцевих бюджетів 3. Трансферти як один із ключових елементів забезпеченні фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад (субсидії та дотації) 4. Інвестиції та спонсорська допомога, міжнародні гранти

16	Тема 16. Податкові надходження, як одиниці із найважливіших інститутів у системі місцевих фінансів 1. Принципи податкового законодавства України 2. Функціонування інституту місцевих податків і зборів в європейських країнах 3. Єдиний податок 4. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки 5. Транспортний податок 6. Плата за землю 7. Збір за місця для паркування транспортних засобів 8. Туристичний збір 9. Загальнодержавні податки як одне із вагомих джерел наповнення місцевих бюджетів
17	Тема 17. Сучасні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад 1. Сутність технології управління ресурсною базою об'єднаних територіальних громад 2. Інформаційні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад 3. Інноваційні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад 4. Маркетингові технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад
18	Тема 18. Зарубіжний досвід здійснення децентралізації публічної влади 1. Польща 2. Франція 3. Країни Східної Європи 4. Канада 5. Інші країни світу

4.2.1. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять (заочна форма)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загально-правові аспекти децентралізації як інструменту публічного управління 1. Проблеми розвитку місцевого самоврядування: правові, організаційні, економічні, фінансові, кадрові 2. Сутність поняття «децентралізація» 3. Переваги та недоліки децентралізації 4. Мета, завдання та умови проведення реформи децентралізації влади в Україні 5. Типи та форми здійснення децентралізації 6. Принцип субсидіарності як першооснова проведення децентралізації в Україні 7. Сучасний стан законодавчого забезпечення процесу децентралізації 8. Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад
2	Тема 2. Об'єднані територіальні громади як складова частина децентралізації 1. Сутність понять «територіальна громада», «спроможна територіальна громада» 2. Критерії самодостатності спроможних територіальних громад та їх правосуб'єктність 3. Основні функції та повноваження об'єднаної територіальної громади 4. Процес формування об'єднаних територіальних громад в Україні 5. Перспективний план формування територій громад Миколаївської області

	6. Новостворені об'єднанні територіальні громади Миколаївської області за 2015–2020 рр.
3	Тема 3. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства 1. Поняття та сутність місцевих виборів 2. Принципи місцевих виборів 3. Види місцевих виборів 4. Загальні аспекти організації та проведення місцевих виборів 5. Переваги та недоліки проведення останніх місцевих виборів в Україні відповідно до новітнього виборчого законодавства
4	Тема 4. Територіальна основа та система місцевого самоврядування в умовах реформування 1. Науково-теоретичні підходи до формування адміністративно-територіального поділу України в умовах реформування 2. Модифікація районів областей України 3. Місцеві ради спроможних територіальних громад та їх виконавчі органи 4. Міський голова 5. Інститут старостату
5	Тема 5. Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад та сучасні технології управління нею 1. Земельні ресурси 2. Нормативні ресурси 3. Інфраструктурні ресурси 4. Людські ресурси 5. Інвестиційні ресурси 6. Види технологій управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад (інформаційні, інноваційні та маркетингові)
6	Тема 6. Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних територіальних громад 1. Сутність поняття «самостійність місцевих фінансів» 2. Дохідна база місцевих бюджетів 3. Трансферти як один із ключових елементів забезпеченні фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад

4.3. Завдання для самостійної роботи

4.3.1. Завдання для контрольних робіт

1. Проаналізувати моделі децентралізованого управління: міжнародний досвід
2. Визначити й описати сучасні підходи до модернізації управління
3. Проаналізувати модель децентралізації врядування Великобританії (Вестмінстерська модель)
4. Узагальнити досвід впровадження реформи місцевого самоврядування в Швеції
5. Охарактеризувати моделі і механізми децентралізації влади в Німеччині
6. Скласти логічну схему «Принципи місцевих виборів»
7. Описати досвід децентралізації у скандинавських країнах

8. Зробити порівняльну характеристику проведення децентралізаційних реформ у країнах Центральної і Східної Європи
9. Проаналізувати досвід децентралізації в азіатських країнах (Китай, Японія)
10. Проаналізувати розвиток міжмуніципального співробітництва в Україні, навести приклади
11. Скласти логічну схему «Принципи податкового законодавства України»
12. Проаналізувати розвиток сільських територій України в умовах децентралізації управління (стан, проблеми, перспективи)
13. Описати алгоритм та строки добровільного об'єднання громад в Україні
14. Зазначити у чому полягає відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень
15. Описати інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади
16. Зробити власну оцінку реалізації реформи децентралізації влади в Україні
17. Охарактеризувати форми державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад
18. Розкрити проблеми формування спроможних територіальних громад в Україні
19. Навести позиції прихильників й опонентів децентралізації
20. Тезісно зазначити необхідну інфраструктуру та кадрове забезпечення об'єднаної територіальної громади

Методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт

Контрольна робота – це необхідна складова частина самостійного опанування студентами дисципліни «Право в публічному управлінні». Ця робота має бути результатом самостійного опрацювання рекомендованої літератури.

Вимоги до написання контрольних робіт:

- 1) студент під час написання КР повинен оволодіти системними знаннями теорії та практики організаційного забезпечення діяльності державних службовців;
- 2) продемонструвати засвоєння знань, що вивчається у рамках відповідного модулю;
- 3) показати вміння застосовувати свої знання до розв'язання стандартних (алгоритмічних) питань і здійснювати самостійне мислення у процесі аналізу нестандартних проблемних питань;
- 4) об'єм роботи має становити до 5 сторінок (якщо це схема або вирішення ситуативної задачі, то – 2 чи 3 сторінки)

Вимоги до оформлення контрольних робіт:

- 1) номер завдання до контрольних робіт обирається студентом відповідно до останніх цифр його залікової книжки;
- 2) до виконання контрольної роботи студент повинен приступати тільки після вивчення чинного законодавства, рекомендованої літератури, а також виконання завдань для самостійної роботи і передбачених практичних завдань;
- 3) літературними джерелами можуть бути підручники, навчальні посібники, монографії, журнальні та газетні статті, матеріали з практичної діяльності;
- 4) робота виконується в окремому зошиті або на окремих аркушах (формат А4);
- 5) текст може бути написаний від руки чорними або синіми чорнилами (пастою) (в тому числі графіки і таблиці) або набрані на комп'ютері шрифтом Times New Roman розміром 14 пунктів через 1,5 інтервали, розбірливо, акуратно, грамотно, не допускаючи скорочень (крім загальноприйнятих) і залишаючи поля для зауважень викладача-рецензента;
- 6) робота не повинна містити такі структурні елементи як: план, вступ, висновок та список використаних джерел.

4.3.2. Теми індивідуально-пошукових робіт

1. Загальні аспекти децентралізації як інструменту публічного управління
2. Проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні
3. Правові основи здійснення децентралізації публічної влади в Україні
4. Теоретичні основи здійснення децентралізації публічної влади в Україні
5. Взаємодія місцевого самоврядування і державної влади в Україні як двох важливих компонентів публічного управління
6. Конституційно-правові засади державної політики побудови спроможних територіальних громад
7. Поняття та основні функції й повноваження територіальної громади
8. Суб'єкти державної політики побудови спроможних територіальних громад
9. Формування об'єднаних територіальних громад України
10. Формування об'єднаних територіальних громад Миколаївщини: сучасний стан та перспективи
11. Утворення представницьких органів об'єднаних територіальних громад на основі новітнього виборчого законодавства
12. Передвиборна агітація як один із ефективних механізмів впливу на суспільну свідомість у процесі підготовки та проведення місцевих виборів
13. Територіальна основа місцевого самоврядування в умовах реформування
14. Система місцевого самоврядування спроможних територіальних громад в Україні
15. Інститут старостату: переваги та недоліки
16. Функціонування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах
17. Інститут префектури
18. Ресурсна база спроможних об'єднаних територіальних громад
19. Фінансові ресурси як один із показників спроможності об'єднаних територіальних громад
20. Трансферти як один із ключових елементів забезпеченні фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад
21. Податкові надходження, як один із найважливіших інститутів у системі місцевих фінансів
22. Функціонування інституту місцевих податків і зборів в європейських країнах
23. Сучасні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад
24. Зарубіжний досвід здійснення децентралізації публічної влади
25. Польський досвід здійснення децентралізації публічної влади

Методичні рекомендації щодо написання індивідуально-пошукових робіт

Тема написання індивідуально-пошукової роботи обирається студентом відповідно до останніх цифр його залікової книжки.

Індивідуально-пошукову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 30 мм, справа – 20 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Текст роботи набирається шрифтом Times New Roman розміром 14 пунктів, лінійки розміщуються з інтервалом 1,5. Об'єм роботи має становити до 15 сторінок.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку №. Першою сторінкою роботи є титульний лист, на якому номер сторінки не ставиться. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

Кожен наступний абзац починається відступом 1,25 мм. Між абзацами немає додаткових інтервалів.

План індивідуально-пошукової роботи має бути простим та містити від 3 до 4 пунктів.

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися в кінці аркуша, після

нього повинно бути принаймні п'ять рядків тексту. Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою. Якщо він довший одного рядка, то не слід вживати перенесення слів; наступний рядок повинен починатися з того самого відступу.

Заголовки змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків, списків позначень та скорочень повинні бути розміщені по центру рядка і написані великими літерами звичайним жирним шрифтом розміром 14 пунктів. Після заголовку пропускається один рядок.

Кожен пункт плану починається з нового аркуша. Пункти плану позначаються арабськими цифрами. Заголовок пункту плану має бути розміщений по центру рядка, звичайним жирним шрифтом.

Посилання в тексті дають у квадратних дужках [6, с. 12], де перша цифра – це порядковий номер джерела у загальному списку використаних джерел, на який посилається автор, а інша цифра – це номер сторінки, на текст якої посилається автор.

У тексті роботи після висновків подають «Список використаних джерел». Цей список повинен містити повний бібліографічний опис будь-яких документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі і нараховувати не менше 10 найменувань (кращий варіант – на кожному сторінку роботи одне найменування). У списку подаються повні бібліографічні назви публікацій із зазначенням загальної кількості сторінок, а у статтях – перша і остання сторінки. Назви розміщуються за алфавітом – спочатку кириличні видання, потім видання латиною. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних без автора. Авторів, які мають однакові прізвища записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць.

В індивідуально-пошукових роботах слід використовувати лише штрихові ілюстрації і оригінали фотознімків. Фотознімки розміром меншим за формат А4 повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу формату А4. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. За потреби ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу та підрозділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу, підрозділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.1.2. (другий рисунок першого розділу першого підрозділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назви не підкреслюють. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків – не менше ніж 8 мм. Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї у тексті так, щоб її можна було читати без повороту опалітуреного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в іншому – боковик.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. Таблиця 1.1.3».

За потреби до додатків доцільно включати таблиці, ілюстрації, які допомагають кращому сприйняттю матеріалу. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися із нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. У правому верхньому куті над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток (наприклад, Додаток А, Додаток Б).

5. Підсумковий контроль

5.1. Питання до заліку

1. Сутність децентралізації, її переваги та недоліки
2. Сутність понять «влада», «публічна влада», «управління» та «публічне управління»
3. Місцеве самоврядування та територіальна громада у категоріальному апараті науки публічного управління
4. Правові й організаційні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні
5. Економічні, кадрові та інфраструктурні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні
6. Мета, завдання та умови проведення реформи децентралізації влади в Україні
7. Умови та етапи проведення реформи децентралізації влади в Україні
8. Типи та форми здійснення децентралізації
9. Принцип субсидіарності як першооснова проведення децентралізації в Україні
10. Сучасний стан законодавчого забезпечення процесу децентралізації
11. Взаємозв'язок та взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади
12. Повноваження органів державної влади у сфері місцевого самоврядування
13. Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади в Україні
14. Сутність понять «територіальна громада» «спроможна територіальна громада»
15. Критерії самодостатності спроможних територіальних громад
16. Правосуб'єктність спроможних територіальних громад
17. Види територіальних громад
18. Основні функції та повноваження територіальної громади
19. Поняття та сутність державної політики побудови спроможних територіальних громад
20. Принципи та завдання державної політики побудови спроможних територіальних громад
21. Механізми державної політики побудови спроможних територіальних та чинники її розвитку
22. Верховна Рада України та Президент України
23. Кабінет Міністрів України
24. Міністерство розвитку громад та територій України
25. Місцеві державні адміністрації
26. Судові органи влади
27. Нормативно-правове забезпечення процесу об'єднання територіальних громад в Україні
28. Формування об'єднаних територіальних громад України
29. Перспективний план формування територій громад Миколаївської області
30. Новостворені об'єднанні територіальні громади Миколаївської області за 2015–2020 рр.

31. Поняття та сутність місцевих виборів
32. Принципи місцевих виборів
33. Види місцевих виборів
34. Загальні аспекти організації та проведення місцевих виборів
35. Передвиборна агітація як один із ефективних механізмів впливу на суспільну свідомість
36. Переваги та недоліки проведення останніх місцевих виборів в Україні відповідно до новітнього виборчого законодавства
37. Науково-теоретичні підходи до формування адміністративно-територіального поділу України в умовах реформування
38. Адміністративно-територіальний поділ України відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади
39. Модифікація районів областей України
40. Місцеві ради спроможних територіальних громад
41. Міський голова
42. Виконавчі органи місцевих рад
43. Інститут старостату
44. Досвід країн Західної Європи
45. Досвід країн Східної Європи
46. Американський підхід у функціонуванні органів місцевого самоврядування
47. Азіатська модель функціонування органів місцевого самоврядування
48. Земельні ресурси
49. Нормативні ресурси
50. Інфраструктурні ресурси
51. Людські ресурси
52. Інвестиційні ресурси
53. Сутність поняття «самостійність місцевих фінансів»
54. Дохідна база місцевих бюджетів
55. Трансферти як один із ключових елементів забезпеченні фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад (субсидії та дотації)
56. Інвестиції та спонсорська допомога, міжнародні гранти
57. Принципи податкового законодавства України
58. Функціонування інституту місцевих податків і зборів в європейських країнах
59. Єдиний податок
60. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
61. Транспортний податок
62. Плата за землю
63. Збір за місця для паркування транспортних засобів
64. Туристичний збір
65. Загальнодержавні податки як одне із вагомих джерел наповнення місцевих бюджетів
66. Сутність технології управління ресурсною базою об'єднаних територіальних громад
67. Інформаційні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад
68. Інноваційні технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад
69. Маркетингові технології управління ресурсною базою спроможних об'єднаних територіальних громад
70. Зарубіжний досвід здійснення децентралізації публічної влади (обрати країну на власний розсуд)

5.2. Вимоги й умови прийняття заліку

Залік як форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни «Децентралізація як інструмент публічного управління» та на підставі результатів виконання ним контрольної роботи, написання індивідуально-пошукової роботи та надання відповідей на семінарських заняттях, проводиться у вигляді письмової ґрунтовної відповіді студентів на запитання із залікового білету під час залікового тижня. Заліковий білет складається із двох рівнозначних по складності питань (максимальна кількість балів на одна правильне питання становить 15 балів).

Зразок залікового білету

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність «Публічне управління та адміністрування»

Навчальна дисципліна «Децентралізація як інструмент публічного управління»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Місцеві ради спроможних територіальних громад
2. Нормативно-правове забезпечення процесу об'єднання територіальних громад в Україні

Затверджено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування
Протокол № _____ від «___» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри, голова циклової комісії
Викладач

_____ О.Н. Євтушенко
_____ А.А. Шульга

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Протягом семестру здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час перевірки контрольної роботи робіт, написання індивідуально-пошукової роботи та надання усних відповідей (опитування). У свою чергу, опитування на семінарах включає в себе: опитування по будь-якому питанню, винесеному на семінарське заняття (за вибором викладача) відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), вирішення ситуаційних завдань з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння дов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови. Доповнення здійснюється студентом по темі семінару після основної відповіді по питанню винесеному на семінарське заняття. Метою доповнення є більш повне розкриття питання, винесеного на семінарське заняття, або висвітлення різноманітних наукових, практичних, правозастосовних аспектів даного питання.

Підсумковий контроль з дисципліни «Децентралізація як інструмент публічного управління» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку, у терміни встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу.

Оцінювання для денної форми:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Виступ на семінарських заняттях (максимальна кількість балів за одне семінарське заняття становить 3 балів)	18x3=54
2	Написання контрольної роботи	6
3	Виконання індивідуально-пошукової роботи	10
Всього		70
4	Залік (максимальна кількість балів за залік)	30
	Відповідь на перше питання залікового білету	15
	Відповідь на друге питання залікового білету	15
Всього		100

Оцінювання для заочної форми:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Виступ на семінарських заняттях (максимальна кількість балів за одне семінарське заняття становить 5 балів)	6x6=36
2	Написання контрольної роботи	12
3	Виконання індивідуально-пошукової роботи	22
Всього		70
4	Залік (максимальна кількість балів на одна правильне питання становить 15 балів)	30
Всього		100

**Пояснення до умов визначення рейтингу
Денна форма**

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
1. Бали за опитування на семінарських заняттях (3 бали x 18 занять = 54 бали)			
Критерії оцінювання		54 бали	
- студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу;		3	
- студент у цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;		2	
- студент частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.		0-1	
2. Контрольна робота			
Критерії оцінювання		6 балів	
- робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі		6	
- робота виконана та захищена з незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій		5-4	
- робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена		3	
- робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій		2	
- робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій		0-1	
3. Індивідуально-пошукова робота			
Критерії оцінювання		10 балів	
- робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі		10	
- робота виконана та захищена із незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій		9-8	
- робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена		7-5	
- робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій		4-3	

- робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій	0-2
4. Залік з дисципліни (15 балів за 1 питання = 30 балів)	
Критерії оцінювання	30 балів
- студент повно та ґрунтовно розкрив питання, використавши при цьому не лише основну, а й додаткову літературу;	15
- студент в цілому розкрив теоретичне питання, однак допустив деякі неточності, при цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;	10-14
- студент правильно визначив сутність питання, але розкрив його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;	6-9
- студент правильно визначив сутність питання, при цьому недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми;	3-5
- студент частково та поверхово розкрив лише окремі положення питання і допустив при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння проблеми.	0-2

Заочна форма

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу	Максимальна кількість балів
1. Бали за опитування на семінарських заняттях (6 балів х 6 занять = 36 балів)			
Критерії оцінювання		36 балів	
- студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу;		6	
- студент у цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;		3-5	
- студент частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.		0-2	
2. Контрольна робота			
Критерії оцінювання		12 балів	
- робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі		12	

- робота виконана та захищена з незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій	8-11
- робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена	5-7
- робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій	3-4
- робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій	0-2
3. Індивідуально-пошукова робота	
Критерії оцінювання	22 бали
- робота виконана та захищена згідно вимог та методичних рекомендацій у повному обсязі	22
- робота виконана та захищена із незначними порушеннями вимог та методичних рекомендацій	17-21
- робота виконана згідно вимог та методичних рекомендацій, але не захищена	10-16
- робота не захищена або виконана частково, з порушенням вимог і методичних рекомендацій	4-9
- робота не здана або виконана частково, із значними порушеннями вимог і методичних рекомендацій	0-3
4. Залік з дисципліни (15 балів за 1 питання = 30 балів)	
Критерії оцінювання	30 балів
- студент повно та ґрунтовно розкрив питання, використавши при цьому не лише основну, а й додаткову літературу;	15
- студент в цілому розкрив теоретичне питання, однак допустив деякі неточності, при цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;	10-14
- студент правильно визначив сутність питання, але розкрив його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;	6-9
- студент правильно визначив сутність питання, при цьому недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми;	3-5
- студент частково та поверхово розкрив лише окремі положення питання і допустив при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння проблеми.	0-2

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Виборчий кодекс України: Закон України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 7-9. – Ст. 48.
2. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С.Г. Серьогіної. – Х.: Право, 2005. – 256 с.
3. Дорош У.М. До визначення поняття децентралізації влади / У.М. Дорош // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 3(52). – Ч. 1. – С. 130-137.
4. Дробуш І.В. Децентралізація та субсидіарність як необхідні умови реалізації соціальних прав територіальних громад на місцевому рівні / І.В. Дробуш // Національний юридичний журнал: теорія та практика. – 2014. – № 6. (червень). – С. 50-55.
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
6. Ібрагімова А.А. Характеристика нормативно-правової бази державної політики у сфері побудови спроможних територіальних громад в Україні / А.А. Ібрагімова // Наукові праці. – 2015. – Вип. 242. – Т. 254. – С. 51-59.
7. Квітка С.А. Принцип субсидіарності та процеси децентралізації в Україні / С.А. Квітка // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4. – С. 28-35.
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Маслов А.О. Сутність, типи, форми, можливості і загрози децентралізації / А.О. Маслов, А.Т. Гладковська // Ефективна економіка. – 2019. – № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/13.pdf.
10. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та перспективи / За ред. В.М. Бесчастного. – Донецьк: Донецький юрид. ін-т при Донецькому національному ун-ті, 2005. – 318 с.
11. Мошак О.В. Концептуальні засади реалізації принципу субсидіарності в Україні / О.В. Мошак // Lex portus. – 2018. – № 2. – С. 50-67.
12. Олійник Л.А. Формування фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Л.А. Олійник // Науковий вісник НУБіП України. – 2011. – Вип. 3. – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/10710/1/1101a.pdf>.
13. Пігуль Н.Г. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ / Н.Г. Пігуль // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 9. – С. 684-688.
14. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 91.
15. Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
16. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
17. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>.
18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
19. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

20. Теплицька В.А. Взаємодія органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади у сфері надання адміністративних послуг: дис. ... канд. юрид. наук. за спец. 25.00.04 «Місьцеве самоврядування» / В.А. Теплицька; Нац. Акад. держ. управління при Президентіві України. – К., 2016. – 257 с.

7.2. Додаткові:

1. Алексеев В.М. Проблеми самодостатності територіальних громад / В.М. Алексеев // Університетські наук. записки. – 2007. – № 3. – С. 115-120.
2. Багмет М.О. Базові принципи діяльності територіальних інститутів управління в контексті Європейської Хартії місцевого самоврядування / М.О. Багмет, О.Н. Євтушенко // Наукові праці. – 2007. – Вип. 56. – Т. 69. – С. 56-60.
3. Батанов О.В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О.В. Батанов // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 2 (12). – С. 51-57.
4. Гройсман В.Б. Децентралізація як засіб лібералізації державного управління: аналіз сучасних дослідницьких підходів / В.Б. Гройсман // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 2. – С. 99-105.
5. Дегтярьова І.О. Стратегії місцевого самоврядування: порівняльний аналіз / І.О. Дегтярьова // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць – Вип. 2. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. – С. 143-146.
6. Дробот І.О. Сутнісні ознаки самодостатньої територіальної громади в умовах сталого розвитку суспільства: понятійно-термінологічний аспект [Електронний ресурс] / І.О. Дробот, І.В. Шуляр // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2009. – Вип. 1. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_4/Drobot.pdf.
7. Ємельянов В.М. Конституція України: якою їй бути? / В.М. Ємельянов // Вечерний Николаев. – 2014. – № 96 (18 серпня) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.mk.ua/stories.php?id=22891>.
8. Законопроект України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 9 лютого 2017 р. № 2489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2489&skl=9.
9. Кириченко Ю.М. Територіальна громада як базовий елемент системи місцевого самоврядування України: теоретичне визначення / Ю.М. Кириченко // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 451-457.
10. Колтун В.С. Теоретико-методологічні підходи до розвитку територіальних громад / В.С. Колтун // Вісник Національної академії державного управління. – 2010. – № 2. – С. 162-169.
11. Куц Ю.О. Територіальна громада: управління розвитком: Монографія / Ю.О. Куц, О.В. Решеvecь. – Харків: Константа, 2013. – 494 с.
12. Макс Вебер. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Переклад з німецької, післямова та коментарі О.І. Погорілого. – К.: Основи, 1998. – 534 с.
13. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління / В.Я. Малиновський. – 2-ге вид., доповн. і виправл. – К.: Центр сприяння інститут. розвитку держ. служби, 2005. – 254 с.
14. Матвієнко А.С. Політико-правові засади децентралізації влади в контексті адміністративної реформи в Україні: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інституты та процеси» / А.С. Матвієнко; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2010. – 23 с.
15. Мороз О.Ю. Територіальна громада: сутність становлення та сучасні українські реалії [Електронний ресурс] / О.Ю. Мороз // Демократичне врядування: електрон. наук. фак. видання. – 2008. – Вип. 2. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik2/fail/Moroz.pdf>.
16. Муркович Л.І. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в

Україні: теоретичні аспекти [Електронний ресурс] / Л.І. Муркович // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2010. – № 2. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10mliuta.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10mliuta.pdf).

17. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 1 липня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.

18. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.

19. Про Рекомендації парламентських слухань «Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування»: Постанова Верховної Ради України від 15 грудня 2005 р. № 3227-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 16. – Ст. 144.

20. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 34. – Ст. 1167.

21. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

22. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення від 18 травня 2017 р. № 6566 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61814.

23. Проект Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (станом на 1 серпня 2014 р.) [Електронний ресурс] / Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку. – Режим доступу: <http://rozvytok.in.ua/news/1519-prezentovano-novu-redaktsiiu-proektu-zakonu-ukrainy-promistseve-samovriadu-vannia>.

24. Січенко М.М. Сталий розвиток територіальної громади: управлінський аспект / заг. ред. Ю.О. Куц, В.В. Мамонова. – Х.: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011 – 236 с.

25. Слухай С.В. Міжурядові трансферти: теорія і практика: Монографія / С.В. Слухай. – К.: Аграр Медіа Груп, 2013. – 422 с.

26. Сметанін Р.В. Управління процесом децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування / Р.В. Сметанін // дис. ... к. держ. упр.: спец. 25.00.04 / Р.В. Сметанін. – Д.: Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України, 2010. – 177 с.

27. Турчинов І.Є. Проблеми визначення правового статусу територіальних громад в Україні / І.Є. Турчинов // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – № 1. – С. 244-251.

28. Чапала Г.В. Місцеве самоврядування в системі публічної влади: теоретико-правовий аналіз: Монографія / Г.В. Чапала. – Х.: Право, 2006. – 224 с.

29. Шаталова Л.С. Теоретичні основи визначення категорії «самодостатність» як дефініції державного управління / Л.С. Шаталова // Вісник Хмельницького нац. Університету. Серія: Економічні науки. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – Т. 1. – № 5. – С. 41-45.